

SPOROČILO ZA JAVNOST

E-CIKLIRAJ!

Strokovna konferenca: Prakse spreminjanja navad posameznikov pri ravljanju z odpadki

Ljubljana, 29. november 2019 – Z željo osvetliti pomembnost pravilnega ravnanja z odpadki (predvsem e-odpadki) ter predstaviti izzive sodobnega časa in primere dobrih praks ozaveščanja posameznikov o ločevanju z odpadki tako v lokalnem okolju kot tudi v tujini je družba [ZEOS, d.o.o.](#) v Hiši Evropske Unije včeraj organizirala strokovno konferenco »Prakse spreminjanja navad posameznikov pri ravnanju z odpadki«. Dogodek je potekal v sklopu projekta [Life Gospodarjenje z e-odpadki](#) pod sloganom E-cikliraj, povezovala pa ga je ambasadorka projekta, sicer pa uspešna novinarka in televizijska voditeljica Mojca Mavec.

Na konferenci so organizatorji izpostavili in posebno pozornost namenili primerom dobrih praks ozaveščanja in orodja na področju pravilnega ravnanja z e-odpadki tako v lokalnem okolju kot tudi v tujini. Poudarili so pomembnost pravilnega ravnanja z odpadki ter izpostavili glavne motivatorje za spreminjanje posameznikovega vedenja.

V **prvem delu konference** so se predstavili različni ozaveščevalno okoljski projekti v Sloveniji.

Na začetku je direktor družbe [ZEOS, d.o.o.](#) **Emil Šehić** predstavil delovanje družbe in njene aktualne rezultate, ki se kažejo v različnih Life projektih in drugih aktivnostih v vsakoletni rasti zbranih količin odpadkov, hkrati pa tudi v učinkovitejši organizaciji procesov zbiranja odpadkov. Na dogodku je poudaril: *»E-odpadki so eni od najhitreje rastočih odpadkov, saj letno narastejo za med 10-15%, prodaja e-opreme v masi raste hitreje kot zbiranje tovrstne opreme, ko postane odpadek, dolžina dobe uporabe določenega izdelka pa izrazito pada. V družbi ZEOS, d.o.o. pričakujemo, da bomo v prihodnjem letu prvič presegli prag 10.000 ton zbranih e-odpadkov.«*

Branka Biček Bizant, pomočnica vodje projekta iz družbe **ZEOS, d.o.o.** pa je predstavila pretekle in prihodnje aktivnosti trenutnega projekta Life **Gospodarjenje z e-odpadki**. Projekt se čez eno leto zaključuje, zato se je osredotočila na njegov vpliv in vzpostavljen proces pravilnega ravnanja z e-odpadki kot tudi na pomen trajnosti projekta. Poudarila je, da so zelo zadovoljni z njihovo široko mrežo zbiranja e-odpadkov po Sloveniji, med drugim z uličnimi zbiralniki: *»Pred štirimi leti smo pričeli s postavljanjem uličnih zbiralnikov širom Slovenije, ki smo jih vse do danes postavili 666 kos. Tako smo v njih do danes zbrali kar 800 ton odpadnih malih aparatov in odpadnih baterij. Če pogledamo zbrane količine na posamezni ulični zbiralnik in število dni njihove postavitve, se ta podatek skozi leta povečuje.«*

Jasmina Butara iz **Komunale Brežice, d.o.o.** je predstavila podoben pogled na spreminjanje navad posameznikov, a na drugem področju - na področju ravnanja z odpadnimi olji v lokalnem okolju. Med drugim je predstavila projekt **»Olje nekoliko drugače«**, ki se je izvajal na območju vseh šestih občin LAS Posavje: Sevnica, Brežice, Krško, Radeče, Kostanjevica na Krki in Bistrica ob Sotli. Dve leti nazaj so gospodinjstvom razdelili posode za zbiranje odpadnega olja po domovih in postavili posebne ulične zbiralnike za tovrstni odpadek ter izvajali različne ozaveševalne dogodke na to temo za vse prebivalce občin. Prezentacijo je zaključila takole: *»Naše ključno poslanstvo je ozaveščanje ljudi o pomenu čistega okolja. Vesela sem, da z vsakim projektom uspešno implementiramo zadane cilje, ki so vidni na vsakem koraku. Vsi skupaj moramo širiti zavest, da je zelena narava pomembna za nas in naše zanamce. Projekti in aktivnosti se zaključujejo, vendar naše delo še zdaleč ni končano in se vedno nadgradijo z novimi projekti ali aktivnostmi. Primeri dobrih praks pa se naj nadaljujejo tudi v prihodnosti.«*

Antonija Božič Cerar, namestnica koordinatorice projekta MOVECO in samostojna svetovalka [Gospodarske zbornice Slovenije](#) je bila naslednja, ki je predstavila zanimiv projekt, ki so ga v zbornici koordinirali. Projekt **MOVECO**: Spodbujanje prehoda iz linearnega h krožnemu gospodarstvu (s projektnim motom: "Your trash is my treasure") je financiran v okviru transnacionalnega programa EU za Podonavje (Avstrija, Bolgarija, Hrvaška, Moldavija, Nemčija, Romunija, Slovenija, Slovaška in Srbija). MOVECO spodbuja prehod v krožno gospodarstvo med podjetji, javnimi in raziskovalnimi ustanovami, ustanovami za gospodarski razvoj in državljani. Dvanajst projektnih in štirje strateški partnerji iz desetih držav na območju Podonavja sodelujejo že od decembra 2016 pri promociji znanja o krožnem gospodarstvu in osnovnih pogojih za krožne proizvode in poslovne modele v Podonavju. Na dogodku je povedala: *»V okviru projekta smo se osredotočili na gospodinjske odpadke, saj smo Slovenci še vedno povprečni pri komunalnih odpadkih na prebivalca. V sklopu projekta smo izdelali strategijo za prehod v krožno gospodarstvo, izvedli obširno mednarodno razstavo inovativnih izdelkov in nudili pomoč tistim podjetjem, ki imajo težave pri prehodih na druge trge zaradi različne proizvajalčeve odgovornosti.«*

Aleš Mihelič, vodja predrazvoja v Razvojno-kompetenčnem centru za pralne in sušilne aparate iz [Gorenje, d.o.o.](#) je predstavil razvoj gospodinjskih aparatov v luči krožnega gospodarstva. Osredotočil se je na to, kakšne so priložnosti krožnega gospodarstva za podjetja, kakšni so izzivi podjetij za uvedbo krožnih izdelkov in kakšne so njegove prednosti. Proizvodnja izdelkov namreč neposredno vpliva na okolje, zalogo virov in surovin ter generiranje odpadkov. Za zagotavljanje trajnostnega razvoja moramo preudarno uporabljati naše vire; v današnjem času je jasno, da obstoječi linearni model ekonomske rasti "kupi-uporabi-zavrzi", na katerega smo se zanašali v preteklosti, ni več primeren za moderne družbe v globaliziranem svetu. Vstopamo v naslednjo stopnjo evropske zavezanosti - h krožnemu gospodarstvu. To pomeni recikliranje vseh naših elektronskih odpadkov, kjer se jim ni mogoče izogniti, sicer pa preprečevanje nastajanja teh odpadkov. EEO je pomemben vir redkih surovin, ki se nahajajo v posameznih komponentah teh materialov. Poudaril je: *»Najbolj pomembna faza v razvojnem oddelku je prva, saj že v tej fazi – fazi načrtovanja – določimo do 80% vseh vplivov izdelka na okolje.«* ter nadaljeval: *»Potrošniki pričakujejo, da se v aparate vgrajujejo materiali, ki se lažje reciklirajo, a so dražji, zato finančnega interesa za vgradnjo recikliranih materialov proizvajalci nimamo. Projekti krožnega gospodarstva pa omogočajo poslovni interes proizvajalcev, dober tak primer je recimo naš projekt ReCipss, ko stranka kupi le storitev, ne aparata.«*

Alenka Mauko Pranjč iz [Zavoda za gradbeništvo Slovenije](#) je preko vsebine enega izmed njihovih EIT RawMaterials projektov [BusiSource](#) podala zanimiv pogled na odpadke iz podjetij kot sekundarno surovino. Da odpadki končajo na pravem mestu, smo odgovorni vsi, kjerkoli se nahajamo, ali doma v domačem gospodinjstvu ali pa v službi na delovnem mestu. Velikokrat se govori o tem, kam lahko oddamo odpadke v

domačem gospodinjstvu in kakšne so ozaveščevalne aktivnosti za končnega potrošnika, na odpadke, ki nastajajo v podjetju, pa se velikokrat pozabi. Zato je predavateljica predstavila vsebino o tem, kako je z ravnanjem z njimi v podjetjih pri nas in kako v drugih državah članicah EU. Poudarila je: »*Tekom projekta smo želeli predati pomembno sporočilo, da tudi v podjetjih obstaja e-oprema, ki se lahko ponovno uporabi. Opozarjali smo torej na večjo vrednost te opreme, tudi z organizacijo dogodkov in izmenjevanjem primerov dobrih praks. Največje izzive smo imeli pri zakonodajah in oblikovanju internih postopkov za boljše ravnanje s tovrstno z e-opremo.*«

Mojca Poberžnik iz [Inštituta za okoljevarstvo in senzorje d.o.o.](#) pa je kot zadnja v prvem sklopu predstavila projekte recikliranja tekstila in kovin. Včasih je bila tkanina naravna in tudi prava dragocenost, danes pa je tekstil sestavljen iz več različnih vlaken in kemikalij, njegovo recikliranje pa je bilo do pred kratkim precej omejeno. V sklopu projekta [Resyntex](#) so dokazali, da je tudi kemična reciklaža tekstila možna in tudi uspešna. Izpostavila je: »*Tekstilni odpadki lahko postane vir za kemično in tekstilno industrijo. Tekom projekta smo zbirali odpadni tekstil najslabše kakovosti, kar ni bilo več uporabno, smo dobili mi, torej le tisto, kar bi sicer šlo na sežig ali na odlagališče. S posebnimi postopki se recimo z ekstrakcijo proteinov iz tekstila lahko pridobi surovino za izdelavo vezanih plošč, kjer pridobljena snov nadomesti škodljivejše materiale.*« in dodala: »*Glavna prednost kemijskega recikliranja je, da se to lahko dela v nedogled, mehansko recikliranje pa se lahko izvaja le do trikrat.*«

Drugi del konference pa je bil namenjen prenosu dobrih praks iz mednarodnega okolja na temo ločevanja odpadkov in kožnega gospodarstva.

Kot prvi je svoje dobre prakse na področju ozaveščanja in zbiranja e-odpadkov predstavil **Daniel Šafář** iz družbe [ASEKOL a.s.](#) iz **Češke**, ki se je osredotočil na metode spreminjanja navad posameznikov pri ravnanju z e-odpadki in razvoj poti v krožno gospodarstvo. Podjetje ASEKOL so leta 2005 ustanovili vodilni predstavniki na trgu elektronike na Češkem. V zadnjih 14. letih je shema zbrala skupaj že 204.057 ton odpadne električne in elektronske opreme. Samo v letu 2018 pa so zbrali 18.460 ton te opreme. Imajo vodilno mesto pri recikliranju e-odpadkov ter bogate izkušnje z upravljanjem omrežja za zbiranje ter dejanskim odstranjevanjem in recikliranjem teh odpadkov. Predstavil nam je svoje izkušnje: »*Širom države imamo postavljenih že okoli 12.000 zbiralnikov za zbiranje e-odpadkov in ugotovili smo, da je zelo pomembno, da jih imajo potrošniki na dosegu. Seveda sama postavitve zbiralnikov ni dovolj, zato izvajamo različne pristope ozaveščanja: vsako leto iščemo nove ideje, ki ljudi pritegnejo in so zanimive za medije: šolske akcije (za zbrane aparate dobijo točke in z njimi kupujejo uporabne stvari za šolo), donacije za vsak zbran kg, koncert s posebnimi vstopnicami – starim mobilnim aparatom, inštalacije iz aparatov, grafiti na zbiralnikih itd.*« in dodal: »*Če imamo dobre ideje, jih je treba podpreti, si vzeti zanje dovolj časa, da postane akcija res velika, ker le tako lahko dosežemo veliko ljudi.*«

Sledila je predstavitev podjetja **ECOTIC** iz **Romunije**, ki sta jo predstavila **Dragos Calugaru** in **Marius Ungurean**. Osredotočila sta se na aktivnosti za dvig ozaveščenosti o pravilnem ravnanju z e-odpadki v Romuniji v okviru njihovega že zaključenega projekta **ECOTIC LIFE+ Caravan**. ECOTIC je prva kolektivna shema proizvajalcev in uvoznikov električne in elektronske opreme v Romuniji, ustanovljena leta 2006, katere cilj je doseči večjo učinkovitost, enotnost in homogenost pri izpolnjevanju njihovih okoljskih obveznosti. Združuje več kot 600 proizvajalcev in uvoznikov električne in elektronske opreme. Poleg stalnega razvoja infrastrukture zbiranja, recikliranja in obdelave e-odpadkov skrbijo tudi za ozaveščanje romunske javnosti o nujnosti zbiranja in recikliranja e-odpadkov in odpadnih baterij. Na dogodku je Dragos Calugaru povedal: *»Pred pričetkom Life projekta smo imeli v državi slabo ozaveščenost prebivalstva, nizko stopnjo zbranih e-odpadkov in nezainteresiranost javnosti za to tematiko. Po zgledu prvega projekta Life družbe ZEOS, d.o.o. pa smo tudi mi uspešno kandidirali na razpisu Life in v sklopu našega projekta s pomočjo izobraževalnega vozila in sodelovanjem s šolami izvedli uspešno ozaveščevalno akcijo, ki je pripomogla tudi k večjim zbranim količinam e-odpadkov.«* Marius Ungurean pa je poudaril: *»Če želimo spremeniti potrošnikovo vedenje, je potrebno združiti različne deležnike in jim sporočilo podajati periodično.«*

Elina Pohjalainen iz organizacije **VTT Technical Research Centre**, ki se nahaja na **Finskem**, je predstavila projekt AWARE. VTT Center za tehnično raziskovanje Finske Ltd je vodilno raziskovalno in tehnološko podjetje (2000 zaposlenih) v nordijskih državah, ki uporablja visoko tehnologijo za razvoj znanstvenih rešitev za trajnostni razvoj in ustvarjanje novih poslovnih priložnosti. VTT ima globoko strokovno znanje in dolgoletne izkušnje na področju razvoja sistemov in tehnologij za zbiranje odpadkov ter ravnanja z odpadki in vrednosti kovin v odpadkih, vključno z eksperimentalnim delom. Raziskovalno področje zajema celotno vrednostno verigo, od karakterizacije, zbiranja, razvrščanja in identifikacije, nadgradnje in predelave do uporabe končnih izdelkov ter tudi nadomeščanja kritičnih surovin v elektroniki. Elina je predstavila projekt **AWARE: Raising public awareness on electronic waste as a source of valuable materials** (Ozaveščanje javnosti o elektronskih odpadkih kot viru dragocenih materialov), pri katerem sodeluje kot partner tudi družba ZEOS, d.o.o.. Namenjen je izobraževanju učiteljev in šolarjev o e-odpadkih in krožnem gospodarstvu, dragocenih surovinah, ki jih vsebujejo e-odpadki, in pomenu recikliranja. Projekt ustvarja zanimive izobraževalne vsebine, organizira pa tudi kampanje in druge prireditve za šolske razrede. S pomočjo šolskih otrok sporočilo prenašajo v družine in družbo na splošno, splošna ambicija projekta pa je povečati stopnjo zbiranja e-odpadkov. Elina je povedala: *»Naš izziv je, kako dragocene kovine, ki se nahajajo v starih aparatih, pridobiti in jih vrniti v ponovno uporabo. Ta informacija mora priti do ljudi, predvsem do otrok, ki so za tovrstne vsebine zelo dojemljivi pa tudi sicer se že zelo zgodaj srečajo s pametnimi napravami in je zato pomembno, da jih o tem že zelo zgodaj v otroštvu izobražujemo.«* ter nadaljevala: *»Želimo si izobraziti tudi učitelje in študente (bodoče ambasadorje projekta) o tej tematiki, oni pa bodo nato predali te informacije učencem.«*

Kot zadnja predavateljica na konferenci pa se je predstavila **Jennie Olofsson** iz [Fakulteta za družbene vede v Univerzi v Ljubljani](#) in [Univerziteti Mid Sweden v Östersund](#) na Švedskem. Osredotočila se je na elektronske odpadke in krožno gospodarstvo in predstavila svoj socioliški pogled na to tematiko. V okviru EU mobilnostne sheme Marie Skłodowska-Curie fellowship for senior researcher je pridobila »Pečat odličnosti«, kar ji omogoča dveletno izvajanje raziskovalnega projekta z naslovom Elektronski odpadki – Ocena tveganj. Projekt je financiran s strani nacionalne raziskovalne agencije. Projekt sloni na temelju spoznanj družbenih študij znanosti in tehnologij z vprašanjem družbene regulacije elektronskih odpadkov, saj leti naraščajo hitreje kot katerakoli druga vrsta odpadkov. Projekt je usmerjen k raziskovanju motivov različnih skupin družbenih akterjev glede ocene tveganj in družbenih regulacij elektronskih odpadkov, pregledu obstoječih nacionalnih zakonodaj na tem področju tako na Švedskem kot v Sloveniji in odkrivanju iztočnic med normativno in praktično ravnanje zaznavanja te kompleksne družbene in ekološke problematike. Med drugim je povedala: *»Sociološko razumevanje odpadkov nam omogoča, da raziščemo odpadke pogojene z dejavniki kot so čas, družba, geografski položaj in politični režim ter hkrati raziskati intimno povezavo med našim razumevanjem odpadkov in praksami ravnanja z odpadki.«* ter dodala: *»Čeprav je na Švedskem visoka stopnja reciklaže e-odpadkov, to sociološko (in posledično okoljsko) gledano še ni pozitiven podatek, saj to lahko pomeni, da več ko recikliraš, več novih aparatov kupiš.«*

Zaključek

Ob zaključku konference je z vsemi tujimi gosti potekala zanimiva diskusija o tem, kako oblikovati okoljsko politiko za izboljšanje pravnega ravnanja z e-odpadki in kako še boljše izmenjevati dobre prakse.

V preddverju dogodka pa so si na tržnici projektov, ki je bila namenjena povezovanju in utrjevanju medsebojnih vezi, lahko obiskovalci ogledali in se še dodatno informirali o nekaterih zanimivih ozaveščevalnih projektih predstavnikov s konference.

Konferenca je bila priložnost za povezovanje in sodelovanje med različnimi deležniki procesa ravnanja z odpadno električno in elektronsko opremo in drugimi vrstami odpadkov, seznanitev z različnimi metodami učinkovitega ozaveščanja in prenos dobrih praks, ki lahko prinesejo boljše rezultate že danes. Dogodek so organizatorji zaključili s pozitivnimi mislimi o prihodnosti, ki ima še vedno veliko možnosti, da postane in ostane zelena v pravem pomenu besede. Da pa bomo to dosegli, je na vseh nas velika odgovornost, da po svojih kanalih kontinuirano širimo glas o svojih aktivnostih skladno s svojimi projektnimi cilji.

Priloga: fotografije

Dodatne informacije

Urša Dolinšek T: 01 235 52 55	Branka Biček Bizant T: 01 366 85 61	E: novice@zeos.si W: e-odpadki.zeos.si
----------------------------------	--	--

O projektu

V družbi [ZEOS, d.o.o.](#) so leta 2016 pričeli z izvajanjem **petletnega ozaveščevalnega projekta** na področju pravilnega ravnanja z e-odpadki in odpadnimi baterijami z naslovom LIFE [Gospodarjenje z e-odpadki](#) in s sloganom **E-cikliraj**. Projekt je sofinanciran s strani **Evropske komisije** in **Ministrstva za okolje in prostor RS**. V sklopu projekta vzpostavljajo potrošniku prijazno mrežo zbiranja e-odpadkov in odpadnih baterij: postavitev **uličnih zbiralnikov** na ekološke otoke in druge lokacije **široom Slovenije** ter **zelenih kotov v večje trgovske centre**, za zbiranje teh odpadkov na **podeželju** pa izvajajo **mobilna zbiranja**. Organizirajo več **spremljevalnih aktivnosti**, saj želijo občanom predstaviti nove možnosti za oddajanje e-odpadkov in odpadnih baterij in jih hkrati seznaniti, zakaj je pravilna oddaja tovrstnih odpadkov pomembna za okolje.

